

С подкрепата на
Програма Еразъм+
на Европейския съюз

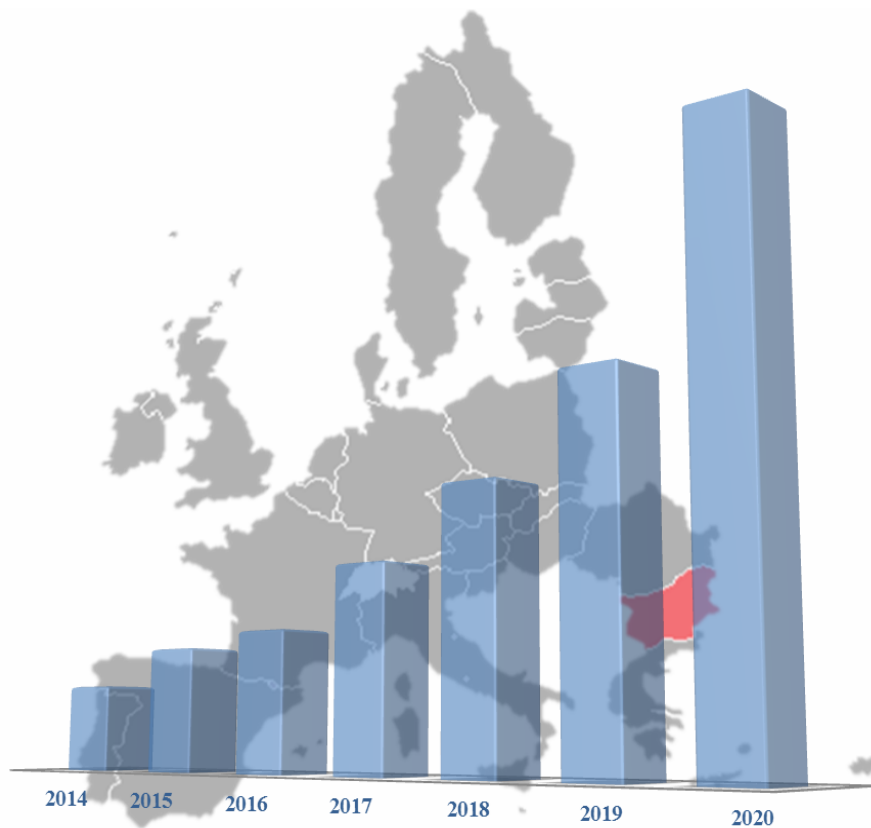
УЧЕНЕ
през целия живот

МИНИСТЕРСТВО
НА ОБРАЗОВАНИЕТО
И НАУКАТА

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

МЕТОДИЧЕСКО УКАЗАНИЕ ЗА ПОДГОТОВКА НА ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА УЧЕНЕ НА ВЪЗРАСТНИ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020

ПРОЕКТ № 614188-EPP-1-2019-1-BG-EPPKAZ-AL-AGENDA

"Националните координатори в изпълнение на Европейската програма за учене на
възрастни"

*Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация
отразява само личните виждания на нейните автори и от Комисията не може да бъде
търсена отговорност за използването на съдържащата се в нея информация*

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	2
1. ЦЕЛИ НА ОЦЕНКАТА.....	3
1.1.Общи положения	
1.2. Основен фокус	
1.3. Обхват на оценката	
1.4. Оценка на координирането	
2. СТРУКТУРА НА ПОСЛЕДВАЩАТА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО.....	4
3. МЕТОДИКА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА НАПРЕДЪКА.....	7
3.1.Качествена оценка на напредъка за изпълнение на стратегическите цели	
3.2. Оценка на степента на изпълнение на дейностите от областите на въздействие	
3.3. Източници на информация	
4. ОСНОВНИ ВЪПРОСИ.....	11
4.1. Въпроси при оценката на въздействието	
4.2. Обекти на оценка на въздействието	
4.3. Оценка на процеса и координацията	
5. ГРАФИК ЗА ПОДГОТОВКА НА ПОСЛЕДВАЩАТА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	15
РЕЧНИК НА ПОНЯТИЯТА.....	16

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящото методическо указание е разработено в рамките на проект № 614188-EPP-1-2019-1-BG-EPPKAZ-AL-AGENDA „Националните координатори в изпълнение на Програмата на Европейския съюз за учене на възрастни”, осъществяван с финансовата подкрепа на Програма “Еразъм+” на Европейската комисия. Проектът се изпълнява в периода 01.01.2020 – 31.12.2021 г. от Министерството на образованието и науката (МОН)– Национален координатор за изпълнение на Европейската програма за учене на възрастни в България, в съответствие със Споразумение № 614188 на Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура на Европейската комисия.

Методическото указание е част от подготовката на Последваща оценка на въздействието на политиката в сектора за учене на възрастни за периода 2014 – 2020 година.

Последващата оценка на въздействието ще бъде извършена, за да представи напредъка, постигнат в изпълнението на Националната стратегия за учене през целия живот 2014-2020 (НСУЦЖ), приета с Решение № 12 на Министерския съвет (МС) от 10.01.2014 г., с фокус сектора за учене на възрастни. Целта е да бъдат отразени резултатите от изпълнението на определените цели и на дейностите във всяка област на въздействие от стратегията, както и да се очертаят основните тенденции и предизвикателства.

Оценката ще осигури прозрачност и публичност за изпълнението на областите на въздействие на стратегията и ще предостави информация за:

- Нивото на изпълнение, като се вземат предвид показателите за изпълнение, целите и задачите за периода 2014-2020 г. ;
- Анализ на отклоненията и причините;
- Необходимост от нови цели и мерки;
- Препоръки за следващия период до 2030 г.

Документът представя методиката за цялостния процес на извършване на оценка на въздействието, в т.ч. структурата, използваните методи, обхвата, фокуса, източниците на данни и информация и др.

При подготовката на оценката на въздействието на публичните политики в сектора за обучение на възрастни ще се проведе национален консултативен процес.

1.

ЦЕЛИ НА ОЦЕНКАТА

1.1. Общи положения

Последващата оценка на въздействието е систематична дейност, която се извършва на основата на обективни стандарти и критерии и се разбира като анализ на държавната намеса в разрешаването на конкретното обществено предизвикателство, съответно развитието, резултатите и въздействието, които намесата цели да постигне.

Оценката следва да анализира съответствието, ефикасността, ефективността, въздействието и устойчивостта на постигнатите резултати в изпълнение на НСУЦЖ, съобразно определените в нея визия, стратегически цели, приоритети, области на въздействие и индикатори.

Основната цел на оценката на въздействието е подобряване качеството на анализа и изпълнението на политиката за учене през целия живот и по-конкретно на процеса на изготвяне на рамката/визията за стратегическо развитие за периода след 2020 г.

1.2. Основен фокус

Оценката на въздействието поставя фокуса върху изпълнението на политиката за учене на възрастни и подобряване качеството на стратегическото планиране в сектора за учене на възрастни.

Фокусът върху **изпълнението** се постига чрез оценка на ефективността и ефикасността, докато фокусът върху **подобряване на качеството и релевантността на планирането** се постига чрез:

- изследване на промените в контекста на стратегията;

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

- актуален преглед на цялостното изпълнение на стратегията;
- анализиране на необходимите съществени промени, за да се увеличи въздействието на стратегията в следващия период;
- капацитета на отговорните институции.

1.3. Обхват на оценката

Обхватът на последващата оценка на въздействието включва:

- оценка на степента на постигане на съответните стратегически цели и области на въздействие на стратегията по заложените индикатори;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- оценка на релевантността и ползността на комплекса от заложените дейности и задачи в областите за въздействие;
- изводи и препоръки за планиране през следващия период до 2030 г.

1.4. Оценка на координирането

Оценката на изпълнението е пряко свързана с процеса на координиране на национално, областно и местно ниво за осигуряване на взаимодействие на заинтересованите страни в сектора за учене на възрастни на национално, областно и местно ниво по отношение на:

- изпълнението на годишните планове;
- предприетите мерки за наблюдение, оценка и контрол, както и създадените механизми за събиране и управление на данни по заложените в стратегията индикатори;

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

- проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на НСУЦЖ п, както и ефективността и ефикасността на предприетите мерки за преодоляване на тези проблеми;
- мерките за осигуряване на редовна и актуална информация и публичност;
- мерките за постигане на необходимото съответствие на НСУЦЖ с останалите секторните политики, програми и планове;
- мерките за прилагане на принципа на сътрудничество.

2. СТРУКТУРА НА ПОСЛЕДВАЩАТА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Структурата на Последващата оценка на въздействието на политиките в сектора за учене на възрастни ще съдържа следните основни части:

1. Резюме на заключенията и препоръките
2. Описание на използваните подходи и източниците на информация

3. Степен на постигане на стратегическите цели и показатели за напредък

- ✓ Повишаване на участието на населението на 25-64 навършени години в образование и обучение от 1.5% през 2012 г. на повече от 5% през 2020 г. (4 седмичен референтен период);
- ✓ Намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система на възраст от 18 до 24 г. от 12.5% през 2012 г. под 11% през 2020 г.;
- ✓ Повишаване на дела на придобилите степен на професионална квалификация в широките области „Информатика”, „Техника”, „Производство и преработка” и „Архитектура и строителство” най-малко на 60% през 2020 г.;
- ✓ Повишаване заетостта на населението на възраст от 20 до 64 г. от 63 % през 2012 г. на 76% през 2020 г .

Други основни показатели:

- ✓ Публични разходи за образованието като дял (%) от Брутния вътрешен продукт;
- ✓ Образователна структура на населението;
- ✓ Относителен дял (%) на лицата на възраст 15 - 29 навършени години, които не работят и не участват в образование или обучение;
- ✓ Заетост на лицата на възраст 20-34 години, наскоро завършили висше или средно образование 1-3 години преди референтната година

4. Мястото на България по отношение на водещите европейски цели и показатели

5. Резултати от изпълнението на дейностите в областите на въздействие на Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 г.

5.1. Осигуряване на условия за преход към функционираща система за учене през целия живот;

5.2. Прилагане на комплексен подход за повишаване на образователните постижения и намаляване дела на преждевременно напусналите училище;

5.3. Повишаване на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование и обучение за гарантиране на заетост и конкурентоспособност;

5.4. Развитие на възможности за неформално и самостоятелно учене за личностно и професионално израстване. Нови възможности за добро качество на живот след приключване на трудовата кариера;

5.5. Координиране на взаимодействието на заинтересованите страни за реализиране на политиката за учене през целия живот;

5.6. Координиране на взаимодействието на заинтересованите страни за реализиране на политиката за учене през целия живот

6. Изводи и препоръки

Списък на използваните съкращения

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

Списък на таблиците

Списък на графиките

3. МЕТОДИКА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА НАПРЕДЪКА

1. Качествена оценка на напредъка за изпълнение на стратегическите цели

Избраният подход за оценяване на напредъка, свързан с постигане на целите на НСУЦЖ, позволява по отношение на степента на изпълнение да бъдат направени изводи и заключения в сравнителен план. Общата качествена оценка за напредъка по индикаторите се осъществява чрез използването и анализирането на два взаимосвързани компонента:

- абсолютното изменение на стойността на индикатора за периода 2014 – 2020 година;
- степен на достигане на заложената целева стойност, оценена чрез изменението на стойностите на индикатора за периода от 2014 г. до крайната дата за постигане на целта (31.12.2020 г.).

Като допълнителен критерий за поясняване на мястото на България по определен показател сред страните от Европейския съюз (ЕС), може да се използва степента на доближаване към стойност, приета за база за сравнение (за такава е приета средната стойност на 28-те европейски държави членки на ЕС, по определени международно сравними индикатори).

Качествената оценка за напредъка по показатели се изчислява по следния начин:

Компонент 1: Абсолютното изменение на стойността на индикатора за периода 2014-2020 г. обозначава напредъка за този референтен период. Ако стойността на индикатора се измерва в процент (%), изменението се представя в процентни пункта (п. п.). Абсолютното изменение се изчислява като разлика на стойностите на индикатора за референтната (2020 г.) и базовата година (2014 г.).

При отрицателно изменение за референтния период /например намаление при планирано нарастване/, оценяване по стъпка 2 не се извършва и напредъка се оценява като „нулев”.

Компонент 2: Степента на достигане на заложената целева стойност, оценена чрез изменението на стойността на индикатора за референтния период, се изчислява като към стойността на индикатора за базовата година (2014) се добави стойността на изменението за референтния период и получената сума се раздели на заложената целева стойност на индикатора.

Например : базова стойност за 2014 г. -12%; изменение за референтния период – 3 п.п.; достигната стойност за 2020 г. 15%; заложена цел: 16%, степен на достигане на целта : $15:16= 0.937$ или степента на достигане на заложената целева стойност е 93.7%.

Ако оценявания показател е свързан с положителна интерпретация при увеличение на стойността му, резултатът от действието по втората стъпка, измерен в процент, показва директно степента на постигане на заложената цел. Резултат над 100% означава, че целта е постигната, а ако резултатът е под 100%, е необходимо да се посочат кои са най-важните фактори, които влияят на достигането на целта.

Ако оценявания показател е свързан с положителна интерпретация при намаление на стойността му (каквото е например индикатора „преждевременно напуснали образователната система на възраст от 18 до 24 г.“), степента на постигане на заложената цел (%) се оценява чрез доближаването до целта (п.п.) и степента на доближаване на целта (%), която е отношение на доближаването и стойността на заложената цел. Степента на постигане на заложената цел (%) е равна на 100 минус степента на доближаването. Например: при базова стойност за 2014 г. -15%; стойност за 2020 г. -12%; изменение за референтния период – 3 п.п.; заложена цел: 11%, доближаването до целта е 1 п.п., степен на доближаване на целта: $1:11= 9.1\%$; а степента на достигане на заложената целева стойност е $100-9.1\%=90.9\%$.

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

Общата оценка на напредъка се извършва според измерената степен на достигане на целта в %. В зависимост от стойността на оценката за всеки индикатор са възможни пет качествени интерпретации:

Качествени интерпретации на напредъка спрямо заложената цел за 2020 г.		
Липса на напредък	0%	
Силно ограничен напредък	0.1% до 32.9 %	
Ограничен напредък	33.0% до 65.9%	
Известен напредък	66.0% до 99.9%	
Постигната цел	100% и повече	

Въз основа на измерената степен на достигане на целта в % се изчислява стойността, която е постигната към 2020 г., като тя се подлага на ревизия в съответствие с наличието на екстремални годишни изменения дължащи се на случайни и циклични фактори, надхвърлящи с 50 и повече процента годишните изменения изчислени на верижна база за цялата дължина на динамичния ред. Получените ревизирани стойности се определят в интервал и се отбелязват със символно означение на тилда за приблизителни стойности/интервали.

2. Оценка на степента на изпълнение на дейностите от областите на въздействие

За отчитане на **степента на изпълнението** на съответните дейности от областите на въздействие на стратегията е възприета скала от четири стойности:

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

- неизпълнена** – не са планирани задачи за изпълнението на дейността / възникнали са обективни причини, пречателни за изпълнението или е отпаднала необходимостта от изпълнението на дейността.;
- по-скоро неизпълнена** – планирани са малко на брой задачи, които нямат съществен принос за изпълнението на планираната дейност;
- по-скоро изпълнена** – планирани са задачи и изпълнението на дейността е към края на процеса, но ще продължи и след 2020 г.“
- изпълнена** – планирани са задачи и дейността е изпълнена в срок.

При обработка на информацията екипът от експерти, които изготвят оценката, използва: Основни параметри на изпълнението на предвидените дейности по области на въздействие в изпълнение на Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 година.

Общата **количествена оценка** на изпълнението на НСУЦЖ с фокус сектора за учене на възрастни за периода 2014 – 2020 г. се попълва в следната таблица:

Области на въздействие	Бр. дейности	Бр. планирани дейности	Дял (в %) планирани дейности	Бр. задачи
Осигуряване на условия за преход към функционираща система за учене през целия живот	14			
Прилагане на комплексен подход за повишаване на образователните постижения и намаляване дела на преждевременно напусналите училище	12			
Повишаване на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование и обучение за гарантиране на заетост и конкурентоспособност	17			

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

Развитие на възможности за неформално и самостоятелно учене за личностно и професионално израстване. Нови възможности за добро качество на живот след приключване на трудовата кариера	23			
Координиране на взаимодействието на заинтересованите страни за реализиране на политиката за учене през целия живот	13			
ОБЩО:	79			

3. Източници на информация

При подготовката на оценката ще се използва вторична информация от следните източници:

- Основни параметри на изпълнението на предвидените дейности и задачи по области на въздействие в планове за действие в изпълнение на НСУЦЖ;
- Евростат, Национален статистически институт, АДМИН, административна информация на Агенцията по заетостта, Национална агенция за професионално образование и обучение и др.;
- Доклади, годишници, становища на световни, европейски и национални институции и организации;
- Изследвания, провеждани от различни институции и организации на световно, европейско и национално ниво.

4.

ОСНОВНИ ВЪПРОСИ

С подкрепата на
Програма Еразъм+
на Европейския съюз

МИНИСТЕРСТВО
НА ОБРАЗОВАНИЕТО
И НАУКАТА

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

Основните въпроси, на които следва да се отговори при изготвянето на последващата оценката на въздействието, произтичат пряко от представения по-горе обхват на оценката и фокус на оценяването.

С подкрепата на
Програма Еразъм+
на Европейския съюз

МИНИСТЕРСТВО
НА ОБРАЗОВАНИЕТО
И НАУКАТА

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

4.1. Въпроси при оценката на въздействието:

Тематични области:	Основни оценъчни въпроси:
Количествени индикатори	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Уместни ли са индикаторите, чрез които количествено се измерват стратегическите цели, вкл. и тези, определени за всяка област на въздействие? ▪ Продължават ли да бъдат валидни зададените количествени целеви стойности? ▪ Уместни, ефективни и ефикасни ли са процедурите за събиране на данни; уместни и надеждни ли са източниците? ▪ Полезни ли са заложените индикатори за даване на точна и навременна картина за изпълнението и за осъществяване на ефективен мониторинг и оценка?
Оценка на политиката и на разпределението на финансовите ресурси	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Какви са резултатите по отношение на постигането на целите на НСУЦЖ? Постигнати ли се количествените цели по отношение на резултатите? ▪ Каква е ефикасността от гледна точка на разходите за единица продукт/резултат до момента?

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

Качество на организацията по изпълнението, наблюдението и оценката

- Спазени ли се определените срокове в плановете за изпълнение на стратегията? Какви са причините за забавянето или изпълнението им значително преди крайните срокове?
- Какво е качеството и ефективността на управлението и наблюдението на изпълнението на НСУЦЖ на различните нива?
- Уместни и достатъчни ли са механизмите за организация на изпълнението, наблюдението и оценката?
- Достатъчно ефективна и ефикасна ли е цялостната система за отчетност и контрол?
- Кои аспекти в изпълнението на НСУЦЖ не биха се осъществили без финансова подкрепа от публични източници (оперативни програми, национални програми и др.)?
- Доколко оптимално е разпределението на отговорностите между участниците в изпълнението на НСУЦЖ от гледна точка на постигане на целите?

4.2. Обекти на оценка на въздействието:

Оценка на публичната намеса	
Обект на оценка	Оценителни въпроси
Ресурси	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Какви човешки и финансови ресурси са вложени? ▪ Какво е съотношението между планираните и реално използваните ресурси (за целия период, както и по години)? ▪ Ефикасно ли са използвани ресурсите? ▪ Отпуснати ли са в срок всички планирани средства? (Ако не – какви са причините?)
Дейности	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Какви дейности по стратегията са осъществени? ▪ Спазен ли е времевия график за осъществяване на дейностите? (Ако не – какви са причините?) ▪ Осигурява ли се необходимото качество на дейностите? (Ако не – какви са причините?)

Критерии за успех на публичната намеса	
Обект на оценка	Оценителни въпроси
Ефикасност	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Как се постигат специфичните цели на областите на въздействие? (Сравнение на продуктите/услугите с разходите) ▪ Как се постигат стратегическите цели? (Сравнение на продуктите/услугите с разходите)

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

Ефективност	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Доколко са постигнати стратегическите цели? (Сравнение на планираните с очакваните продукти/услуги) ▪ Доколко са постигнати специфичните цели към отделните области на въздействие? (Сравнение на планираните с очакваните продукти/услуги) ▪ Ако постигането на целите е незадоволително, какви са причините? ▪ Ако целите са преизпълнени, какви са причините?
-------------	---

4.3. Оценка на процеса и координацията

Оценка на стратегическия процес и координацията	
Тематични области	Основни оценителни въпроси
Процес	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Кой участва в процеса на планиране? ▪ Какво е участието на партньорите в осъществяването на различни функции? ▪ Какви форми на участие се използват и каква е тяхната ефективност? ▪ Изпълнени ли са всички финансовите ангажименти? ▪ Какво е качеството и използването на информационните системи, осигуряващи данни за мониторинг и оценка (на всички страни в процеса)? ▪ Доколко е ефективна връзката и взаимодействието с различните заинтересовани страни на всички нива?

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

Координация	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Доколко ефективна е координацията на национално, регионално и местно ниво, вкл. на равнище доставчици на дейности за учене през целия живот? ▪ Каква е степента на участие на представителите на ключовите заинтересовани страни при подготовката на Плана за дейността на НКГУЦЖ? ▪ Доколко създадените координационни механизми осигуряват постоянни комуникационни канали за взаимодействие между ключовите заинтересовани страни?
-------------	---

**5. ГРАФИК ЗА ПОДГОТОВКА НА ПОСЛЕДВАЩАТА ОЦЕНКА НА
ВЪЗДЕЙСТВИЕТО**

№	Дейност	Срок
1.	Актуализиране на базата данни в Националната информационна система в сектора за учене на възрастни	юни 2020 юни 2021
2.	Подготовка на доклади за напредъка	юни 2020 юни 2021
3.	Разработване на Методическо указание за подготовка на Последваща оценка на въздействието на политиката за учене на възрастни за периода 2014-2020 и публикуването му на електронната страница на проекта и на EPALE	2020
4.	Разработване на консултативен документ за провеждане на обществените консултации и публикуването му на електронната страница на проекта и на EPALE	февруари 2021

„Националните координатори в изпълнение на
Европейската програма за учене на възрастни”

4.	Обработка на отчетната информация по области на въздействие, както и на резултатите от анкети и фокус-групи	март 2021
5.	Публикуването на анализ на резултатите от проведени анкети и фокус-групи	март 2021
6.	Разработване на първи предварителен вариант на Последваща оценка на въздействието на политиката за учене на възрастни и публикуването му на електронната страница на проекта и на EPALE	юни 2021
7.	Национален консултативен процес	май -ноември 2021
8.	Публикуване на окончателен вариант на Последваща оценка на въздействието на политиката за учене на възрастни на електронната страница на проекта и на EPALE	ноември 2021
9.	Доклад до министъра на образованието и науката с направените изводи и препоръки	декември 2021

РЕЧНИК НА ПОНЯТИЯТА

Ефективност	Степента, в която постигнатите резултати демонстрират, че специфичните цели са били постигнати
Ефикасност	Отношението между вложените ресурси – както финансови, така и човешки, спрямо постигнатите резултати
Полезност	Степента, в която постигнатите резултати и предлаганите услуги отговарят на нуждите
Съответствие и съгласуваност	Оценка на съответствието на целите на НСУЦЖ във връзка с установените проблеми и потребности
Устойчивост	Степента, в която постигнатите резултати и тяхното въздействие е стабилно в дългосрочна перспектива